

نامه‌های تاریخی فیدل کاسترو و خروشچف

به تازگی به دستور فیدل کاسترو رئیس جمهور کوبا، نامه‌های محرمانه‌ای که در سال ۱۹۶۲ بین او و نیکیتا خروشچف، نخست وزیر وقت شوروی مبادله شده بود در کوبا منتشر شد. موضوع این نامه‌ها به بحرانی مربوط می‌شود که در اکتبر آن سال، جهان را به پرتگاه یک جنگ مهیب کشاند و این بحران از زمانی شروع شد که دستگاه‌های اطلاعاتی آمریکا از طریق عکسهای هوایی متوجه شدند که شورویها در خاک کوبا به استقرار سکوهایی برای پرتاب موشک مبادرت کرده‌اند. این عکسها همچنین از وجود موشک‌هایی خبر می‌دادند که می‌توانست آمریکا را مستقیماً هدف قرار دهند. از ۲۲ اکتبر همان سال که آمریکا به دستور جان کندی رئیس جمهور وقت، به محاصره دریائی کوبا اقدام کرد، عفریت یک جنگ جهانگیر بر سر دنیا سایه افکند. در آن موقع وجود یک دولت‌مرد پرخاشجو و انقلابی مانند خروشچف در رأس دولت شوروی این تصور را برای جهانیان به وجود آورده بود که روسها در برابر آمریکائی‌ها کوتاه نخواهند آمد و معروف بود که کندی هم از جانب نظامیان دست راستی آمریکا تحت فشار قرار گرفته است که محاصره دریائی کافی نیست و تنها یک اقدام «قاطع» و پیشگیرانه می‌تواند خطر حمله به آمریکا را از بین ببرد.

پیدا بود که مقاومت کندی شکننده است و به زودی طاقت او طاق خواهد شد. این واقعیت را خروشچف زودتر از همه تشخیص داد و چنین بود که در آخرین لحظات دست به یک معامله هوشمندانه زد. او که تا آن لحظه وجود موشکهای اتمی شوروی را در خاک ک

کرده بود، طی نامه‌ای که در ۲۵ اکتبر به کندی نوشت با اعتراف به وجود پایگاه اتمی شوروی اعلام کرد که شوروی حاضر است موشکهای خود را از خاک کوبا بربچیند، به شرط آنکه آمریکا هم تعهد کند که به خاک کوبا حمله نکند.

موقمی که کاسترو نامه زیر را به خروشچف نوشت از مکاتبه محرمانه او با کندی بی‌اطلاع بود:

رفیق خروشچف عزیز

بر مبنای تحلیلی از اوضاع، و گزارشهایی که در دست داریم به این نتیجه رسیده‌ام که ظرف ۲۴ تا ۷۲ ساعت آینده امکان یک تهاجم نظامی به خاک ما وجود دارد. دو احتمال در بین هست. احتمال اول که از همه بیشتر است انجام یک حمله هوایی با هدفهای معین و فقط به قصد انهدام است. احتمال دوم، که ضعیف‌تر ولی با وجود این ممکن الوقوع است مستلزم استفاده از نیروهای وسیع و قابل ملاحظه‌ای است و این شدیدترین شکل تجاوز خواهد بود.

شما باید مطمئن باشید که به هر صورتی که حمله انجام شود ما قاطعانه و مصممانه در برابر آن خواهیم ایستاد. روحیه خلق کوبا عالی است و آنها قهرمانانه با متجاوز روبرو خواهند شد. اگر احتمال دوم جامه عمل بپوشد و امپریالیستها با هدف تسخیر کوبا به خاک ما حمله کنند خطر چنین سیاست تجاوزکارانه‌ای برای بشریت بسیار فاجعه‌آمیز خواهد بود و اتحاد شوروی هرگز نباید به ایجاد وضعی رضایت دهد که امپریالیستها با استفاده از آن بتوانند اولین ضربه را به شوروی وارد کنند.

من از آن رو این حرف را می‌زنم که تجاوزطلبی امپریالیستها به آنها حالت خطرناکی بخشیده است و اگر آنها به اقدام غیرقانونی و وحشیانه‌ای مانند حمله به کوبا دست بزنند، وقت آن خواهد بود که چنین خطری یکسره ریشه کن شود. چنین اقدامی هر چند که راه حل خشن و وحشتناکی باشد یک عمل صرفاً تدافعی خواهد بود.

من با ملاحظه شکلی که این سیاست تجاوزکارانه دارد به خود می‌گیرم، و با ملاحظه اینکه امپریالیستها علیرغم افکار عمومی جهان خود را مافوق اصول و قوانین قرار داده‌اند، با ملاحظه اینکه آنها حریم هوایی ما را نقض کرده و دریاها را محاصره کرده و آماده تجاوز به خاک میهن ما شده‌اند، و در همان حال با علم به وخامت اوضاع، امید به هر نوع مذاکره را از بین برده‌اند به اعلام این نظر مبادرت می‌کنم.

شما همیشه مدافع خستگی‌ناپذیر صلح بوده و خواهید بود. من نیک می‌دانم که در چنین شرایطی با توجه به اینکه نتایج کوششهای مافوق‌انسانی شما سخت در معرض تهدید قرار گرفته چه لحظات تلخی بر شما می‌گذرد. با این حال تا آخرین لحظه، ما امیدمان را به

نجات صلح از دست نخواهیم داد و آماده‌ایم که با همه وسائلی که در دست داریم به تحقق این هدف یاری کنیم. ولی در همان حال، با خونسردی خود را آمادهٔ مقابله با وضعی می‌کنیم که آن را بسی واقعی و بسی قریب‌الوقوع می‌بینیم...

با درودهای آتشین

فیدل کاسترو - هاوانا - ۲۶ اکتبر ۱۹۶۲

پس از پیام محرمانهٔ خروشچف در ۲۵ اکتبر طولی نکشید که محافل سیاسی واشنگتن دچار آشفتگی و سردرگمی شدند زیرا در ۲۷ اکتبر پیام جدیدی به امضاء دبیرکل حزب کمونیست شوروی به آمریکا رسید که در آن وی یک بار دیگر قول داده بود که در مقابل تعهد آمریکا به عدم تجاوز به خاک کوبا موشکهای شوروی را بر خواهد چید ولی این تقاضا را هم اضافه کرده بود که آمریکا باید موشکهای خود را از خاک ترکیه برچیند.

کندی این پیام را نادیده گرفت ولی به پیام نخست، با لحن معقول و مساعدی جواب گفت و قول داد که اگر موشکهای شوروی از خاک کوبا برچیده شوند آمریکا به کوبا حمله نخواهد کرد. چند ساعت بعد خروشچف مصالحه را پذیرفت.

در نامه‌ای که در زیر خواهد آمد، خروشچف که قبلاً کاسترو را در اتخاذ تصمیم برای مصالحه، مورد مشورت قرار نداده بود می‌کوشد قضیه را برای او توجیه کند.

رفیق فیدل کاستروی عزیز

پیام مورخ ۲۷ اکتبر ما به پرزیدنت کندی به ما امکان داد که با حفظ کوبا از خطر تجاوز، و حفظ صلح جهان از خطر بروز جنگ، قضیه را به سود خود حل کنیم.

پاسخ کندی، که به نظر می‌رسد شما از آن آگاه هستید، دو ضمانت را ارائه می‌کند: نه تنها آمریکا با قوای خود به کوبا حمله نخواهد کرد بلکه به متحدان خود نیز اجازه چنین تجاوزی را نخواهد داد...

در شرایطی که امکان توافقی به وجود آمده است، پنتاگون در جستجوی دستاویزی برای خرابکاری در این توافق است. به همین دلیل است که آنها هواپیماهای خود را برای پروازهای تحریک آمیز گسیل داشته‌اند. دیروز شما یکی از آنها را سرنگون کرده‌اید و حال آنکه در گذشته وقتی آنها بر فراز سرزمین شما پرواز می‌کردند چنین نمی‌کردید. تجاوزکاران از این واقعه برای رسیدن به هدفهای خود استفاده خواهند کرد.

به این دلیل است که ما مایلیم دوستانه به شما نصیحت کنیم: بردبار باشید (و در همان حال) قاطعیت نشان دهید و قاطع تر باشید - البته اگر تجاوزی صورت گیرد باید با استفاده از

تمام امکانات دفع شود. ولی ما نباید اجازه دهیم که آلت دست قرار گیریم و برانگیخته شویم...

ن. خروشچف

۲۸ اکتبر ۱۹۶۲

کاسترو عمیقاً از توافق حضرات رنجیده خاطر شد؛ به خصوص که او مورد مشورت قرار نگرفته بود. به همین جهت در اعلامیه‌ای که به همین مناسبت در کوبا منتشر شد، کاسترو اعلام کرد که تنها در صورتی توافق آمریکا و شوروی را خواهد پذیرفت که محاصره دریایی (کوبا) خاتمه پذیرد، آمریکا به تمام کوششهای خرابکارانه خود پایان دهد، اقدامات مهاجران کوبایی در آمریکا متوقف شود، پروازهای اکتشافی آمریکا موقوف گردد و واشنگتن پایگاه دریایی خود را در خلیج گوانتانامو برچیند. به دنبال این اعلامیه، کاسترو نامه زیر را به خروشچف نوشت:

رفیق خروشچف عزیز

شما می‌گویند: «دیروز یکی از هواپیماهای آمریکا را سرنگون کرده‌اید در حالی که در گذشته وقتی آنها بر فراز خاک شما پرواز می‌کردند چنین نمی‌کردید.» قبلاً این پروازها هدف نظامی معینی را تعقیب نمی‌کرد و مستلزم خطر واقعی و ملموسی نبود و مقررات را هم به طور پراکنده و جسته‌گريخته نقض می‌کرد.

این وضع در حال حاضر صدق نمی‌کند. خطر یک حمله غافلگیرانه به تأسیسات نظامی معین وجود دارد... ما معتقدیم که این چیزی است که ما نباید اجازه آن را بدهیم... و آنچه مهمتر است این است که اقدام آنها ما را از لحاظ نظامی ضعیف کرده و ضربه‌ای به روحیه ما وارد کرده است... به این دلیل بود که نیروهای کوبا پنجاه توپخانه ضد هوایی را که تماماً متعلق به خود ماست برای حمایت از مواضع قوای شوروی بسیج کرد.

اگر مقرر چنین بوده است که ما در مقابل یک هجوم غیرمنتظره هوایی غافلگیر نشویم باید به توپخانه‌های خود دستور شلیک می‌دادیم. فرمانده نیروهای شوروی اطلاعات اضافی را در مورد هواپیمایی که سرنگون شده است در اختیار شما قرار خواهد داد...

ما بر مبنای ضرورت پرهیز از هر نوع حادثه‌ای که در این لحظه خاص، مذاکرات کنونی را به خطر بیندازد به توافق رسیده‌ایم و به توپخانه‌های کوبا دستور داده‌ایم که از اقدام به شلیک خودداری کنند ولی فقط به خاطر دوام مذاکرات، و بدون عقب‌نشینی از اعلامیه‌ای که دیروز منتشر شده و به تصمیم ما به دفاع از حریم هوایی سرزمینمان مربوط می‌شود این کار را خواهیم کرد...

هاوانا، ۲۹ اکتبر ۱۹۶۲

در نامه‌ای که در زیر می‌آید خروشچف، کاسترو را به خاطر این که از حمله اتمی به سرزمین آمریکا طرفداری کرده سرزنش می‌کند و در عین حال به توجیه سفسطه‌کارانه این مطلب پرداخته است که چرا نتوانسته در اوج بحران با رهبر کوبا به مشورت بپردازد.

رفیق فیدل کاستروی عزیز

ما می‌دانیم در پی قولی که در مورد برچیدن موشکهایمان از خاک کوبا در برابر تعهد آمریکا به دست کشیدن از طرح تجاوز به کوبا... و خاتمه دادن به آنچه آنها «قرنطینه» و دیگران محاصره کوبا می‌دانند... به ایالات متحده آمریکا داده‌ایم مشکلاتی برای شما به وجود آورده‌ایم.

اگر با تسلیم به احساسات عامیانه، به خود اجازه داده بودیم که تحت تأثیر مردم منقلب و خشمگین قرار بگیریم و اگر از انجام یک توافق معقول با آمریکا روی برتافته بودیم محتملاً جنگ به وقوع می‌پیوست و باعث مرگ میلیونها انسان می‌شد، و بازماندگان چنین فاجعه‌ای بعدها می‌گفتند که این تقصیر رهبران بود که از اقدامات لازم برای جلوگیری از یک جنگ خانمانسوز مضایقه کردند.

بعضی‌ها می‌گویند که ما قبل از اتخاذ تصمیماتی که از آن مطلع شده‌اید مشورت‌های لازم را با شما انجام نداده‌ایم. در واقع ما معتقدیم که مشورت لازم در کار بوده است، رفیق فیدل کاستروی عزیز. زیرا ما تلگرامهای شما را که یکی بعد از دیگری هشداردهنده‌تر بود دریافت کردیم، و سرانجام نیز تلگرام مورخ ۲۷ اکتبر واصل شد که در آن تقریباً اظهار اطمینان کرده بودید که کوبا عنقریب مورد تهاجم قرار خواهد گرفت. شما گفته بودید که فقط صحبت از ۲۴ تا ۷۲ ساعت وقت در میان است. با دریافت چنین تلگرام هشداردهنده‌ای، و با آگاهی از جرأت شما، ما به این نتیجه رسیدیم که آماده‌باش کاملاً (از نظر شما) توجیه شده است.

آیا از لحاظ ما، این یک مشورت نبود؟ ما تلگرام شما را به عنوان نشانه‌ای از حد اعلای آمادگی تلقی کردیم. ولی اگر در چنین شرایطی به مشورت ادامه داده بودیم، با علم به اینکه نظامیان جنگ‌طلب آمریکائی در صدد استفاده از فرصت برای حمله به کوبا هستند احتمالاً وقت را از دست می‌دادیم و آنها موفق می‌شدند... در تلگرام ۲۷ اکتبر، شما پیشنهاد کرده بودید که ما باید اولین ضربه اتمی را به سرزمین دشمن وارد کنیم. این یک ضربه ساده، ولی سرآغاز یک جنگ هسته‌ای بود...

فیدل کاستروی عزیز، حتی اگر دلیل شما را درست فهمیده باشم موضع گیری شما را ناصحیح یافتم. جنگ هسته‌ای شعله‌ور می‌شد. بی تردید ایالات متحده آمریکا صدمات فاحشی می‌دید ولی اتحاد شوروی و تمامی اردوگاه سوسیالیست نیز به رنج و تعب دچار می‌شدند... اگر قرار است که بر ضد امپریالیسم مبارزه کنیم این درست و عادلانه نیست که بمیریم، بلکه باید از تمامی توان و نیروی خود استفاده کنیم و تا آنجا که از دستان برمی آید بازی را نبازیم، و برای تأمین و تضمین پیروزی کمونیسم، در زمانی دیرتر و دورتر به فتح نائل شویم.

ن. خروشچف

۱۳۰ اکتبر ۱۹۶۱

ولی کاسترو همچنان از تصمیم خروشچف در مورد برچیدن موشکها گله می‌کند و بار دیگر از فکر توسل به سلاحهای هسته‌ای در صورت تجاوز آمریکا به کوبا طرفداری می‌کند.

رفیق خروشچف عزیز

بسیاری از کوبایی‌ها و شورویهایی که با بزرگترین شرف و افتخار، آماده پذیرش مرگ بودند وقتی از تصمیم غافلگیرانه، غیرمنتظره و بلاشرط برچیدن سلاحها مطلع شدند اشک ریختند.

شما ممکن است پی نبرده باشید که تا چه حد مردم کوبا آماده بودند که وظیفه خود را نسبت به میهن خویش و بشریت انجام دهند. ما نمی‌دانستیم که شما ممکن است نامه مرا بد تعبیر کنید و این چیزی بود که اتفاق افتاد، شاید به دلیل ترجمه، و شاید به دلیل اینکه من خواسته بودم حرفهای زیادی را در چند سطر بیان کنم... من می‌دانم که اگر یک جنگ هسته‌ای روی می‌داد ما نابود می‌شدیم. ولی آگاهی از چنین چیزی سبب نشده بود که از شما بخواهیم که موشکهای خود را برچینید، یا از شما بخواهیم که تسلیم شوید.

من نمی‌دانم چطور می‌توانید بگویند که با ما مشورت کرده‌اید... هم‌اکنون امپریالیستها دارند بار دیگر از تجاوز به میهن ما سخن می‌گویند، و این دلیلی است بر آنکه قول آنها تا چه حد سطحی و غیرقابل انکاست... ولی ما بر مشکلات موجود فائق خواهیم آمد و به پیش خواهیم تاخت و به هیچ چیز اجازه نخواهیم داد که به پیوندهای ابدی و امتنان ما نسبت به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی لطمه بزند.

فیدل کاسترو

هاوانا، ۳۱ اکتبر ۱۹۶۲

